KÖSE KADI

BAHAEDDİN ÖZKİŞİ

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2107
EDEBÎ ESERLER: 1062

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-721-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: M. Bilal Erimez

Kapak Görseli: Nur Okan - Olcay Okan, 1974

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Levent Ofset

Baskı: Levent Ofset Basım ve Ambalaj Sanayi AŞ
Fatih Cad. Karadal Sok. Nu:13

Merter-İstanbul Güngören/İstanbul
Sertifika Nu: 45163

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2024

Bahaeddin Özkişi (19 Haziran 1928-15 Kasım 1975): İstanbul'da doğdu. Sultanahmet Sanat Enstitüsünü bitirdi (1946). İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi Teknoloji Kürsüsünde kaynak öğretmeni idi (1956).

Süheyl Ünver'den tezhip dersleri aldı. Cam üzerine tezhip çalıştı. Yağlıboya resimle de ilgilenmiş olup tablo çalışmaları vardır. Bir yandan da eski İstanbul evlerinin maketlerini üç boyutlu ve dört cepheli olarak yaptı. Bu maketlerde yıkılan evlerin ahşap malzemelerini kullandı, ve aksesuarlarını en ince teferruatına kadar işledi.

1975 Peyami Safa Roman yarışmasında *Sokakta* adlı eseriyle başarı ödülü aldı. 10 Kasım 1975'te, küçük hikâyelerinden oluşan *Göç Zamanı* yayımlandığı gün vefat etti. [*Göç Zamanı*'na, Türkiye Millî Kültür Vakfı tarafından başarı ödülü verilmiştir.]

Dil örgüsü sağlam, üslubu ilgi çekicidir. Romanda asıl başarısını *Köse Kadı*'da göstermiştir. Osmanlıların serhat boylarındaki kahramanlıklarını destansı bir dille anlatmış, hikâyelerinde ayrıntıları öne çıkarmış, farklı karakterdeki insanların ruh yapılarını başarıyla tasvir etmiştir.

Hikâyeleri: *Bir Çınar Vardı* (1959), *Göç Zamanı* (1975). Romanları: *Köse Kadı* (1974), *Uçtaki Adam* (*Köse Kadı*'nın devamı 1975), *Sokakta* (1975).

İÇİNDEKİLER

KÖSE KADI VE *UÇTAKİ ADAM*'IN
NEDEN VE NASIL YAZILDIĞINA DAİR
BİR DERKENAR
Selçuk Karakılıç
• 09 •

KARAKTERLER
• 13 •

BİRİNCİ KİTAP
KÖSE KADI
• 17 •

İKİNCİ KİTAP
UÇTAKİ ADAM
• 261 •

KÖSE KADI VE *UÇTAKİ ADAM*
ÜZERİNE BİR SON SÖZ
Adnan İslamoğulları
• 511 •

KÖSE KADI VE *UÇTAKİ ADAM*'IN NEDEN VE NASIL YAZILDIĞINA DAİR BİR DERKENAR

Selçuk Karakılıç

Edebiyat tarihimizin kronik meselelerinden biri de edebî eserlerin yazılış sebeplerinin ve hangi ihtiyaçtan doğduğunun analiz edilmemesidir. Bir yazarın bütünüyle anlaşılabilmesi ancak yaşadığı dönemin kavranılması ve dönem içerisindeki yerinin tespitiyle mümkündür. Niçin ve neden yazmaya ihtiyaç duyduğu, eserin hangi ihtiyaçtan hasıl olduğu ve dayanak noktasının tespiti, yazarın edebiyat tarihimizdeki yerini meydana çıkarır. Yüzeysel tefsir ve kritikler bir yazarın bütününe vâkıf olmaya ve eserinin kavranılmasına imkân vermez. Yazarı anlaşılır kılan, döneminin edebî ve siyasi şartlarının panoramik bir gözle incelenmesi ve dönem içerisinde yazarın gösterdiği çeşitlilik arz eden reaksiyonlarıdır.

Peyami Safa'nın 1920'li yıllarda, inkılap Türkiyesi'nin son çeyreğinde, Atatürk, İnönü, İkinci Dünya Savaşı yıllarında yazdıkları kuşkusuz aynı değildir. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nun yazarı, şartlardan bağımsız okunduğu zaman karşımıza birbiriyle tenakuza düşen, kafası karışık bir entelektüel portresiyle çıkacaktır. O hâlde yazarı anlayabilmek ve anlatabilmek için, dönemi ve şartlarını iyi okumak, eserinin yazılış zamanını, ona tesir eden hadise ve kişileri yeterince tetkik etmek gerekiyor.

Türkiye'de popüler tarih yazımı, roman ve hikâye yazarlarının öncülük etmesiyle revaç bulmuş, Türk tarihinin gizemli olaylarının ve

kahramanlarının geniş kesimlerce okuyucu bulmasına vesile olmuştu. İstanbul'un fethinin 500. yıldönümüne denk gelen 1953'ten ve Demokrat Parti'nin iktidar yıllarından itibaren Osmanlı İmparatorluğu ve padişahlarına yönelik yayınların özellikle de tarihî roman ve hikâye gibi edebî eserlerin yayınında ciddi bir artış ve talep görülüyor. Bu durum, edebiyatın siyasetle ilişkisinin ne kadar iç içe ve birbirinden kopuk olmadığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Her dönemde edebiyat, siyasetin cemiyette meydana getirdiği yenilik ve değişimlerden etkilenerek eserler üretmiştir. Bu, kaçınılmaz bir durumdur ve edebî eserlerin, yazarların, kamuoyuyla diyaloğunu ve yakın temasını göstermesi bakımından da önemlidir.

Türkiye'de tarih, kutuplaşma veya inanç alanı havzasından bir türlü çıkamadığı için popüler tarihçiliğin edebî ürünleri piyasalarda sökün edivermişti. Halkın, belli bir disiplin ve akademik çerçevede yazılan metinlerden ziyade akıcı ve heyecan uyandıran tarihî roman ve hikâye metinlerine teveccüh etmesi kuşkusuz dönem edebiyatçılarının da dikkatini çekmişti. İşte bu yazarlardan biri de Bahaeddin Özkişi olmasına rağmen yıllar sonra yeniden keşfedilmesi dikkatimizi çekiyor. Bahaeddin Özkişi, Balkan göçmeni olmamasına rağmen *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* romanlarını neden yazmıştı ve onu tarihî roman yazmaya sevk eden ana sebep neydi?

Muhacir insanlarda görülen kalıcı ve yerleşik "vatan" duygusu kuşkusuz Bahaeddin Özkişi'de de vardı çünkü dedesi Ömer Efendi, Bağdat'tan Demirci'ye yerleşmiş bir Nakşibendi müridiydi. Muhtemeldir ki dedesinden dinlediği göç, vatan, serhat, akıncı gibi olağanüstü zamanların hikâyeleri onu sınırın öte yakasına taşımış, bu büyük organizasyonu tanımak ve tanıtmak misyonunu üstlenmesini sağlamıştı. Ahmet Hamdi Tanpınar gibi Doğu-Batı sentezini derinliklerine kadar fehmetmiş, büyük bir Osmanlıdan takdir ve teşvik görmesi, onu, tarihin uçsuz bucaksız sınırlarını keşfetmeye, harikulade destanlarını yazmaya sevk etmiş olmalıydı. Süheyl Ünver'den tezhip dersleri alması da Osmanlıların büyüleyici dünyasına girmesine ve bu emperyal dünyayı keşfederek yazmasına vesile olmuştu. Bahaeddin Özkişi'nin dönemin edebiyat ve sanat dünyasında Tanpınar ve Ünver gibi iki olağanüstü kültür adamıy-

la yakın temasta olması şaşırtıcıdır. Zevk ve estetik bakımdan dönemin aydınlarına göre çok farklı bir düşünce dünyasına sahip Tanpınar ve Ünver'den etkilenmiş, serhat boylarında yaşanan olağanüstü çabayı, adsız kahramanların eşsiz mücadelelerini ve nihayet Avrupa'daki Türk ihtişam ve gücünü anlatmak, Büyük Osmanlı-Türk medeniyetinin kültürel derinliklerini yazmak ihtiyacı duymuştu.

Bir Çınar Vardı 1959, *Göç Zamanı* 1975, *Köse Kadı* 1974, *Uçtaki Adam* 1975, *Sokakta* 1975 yıllarında yayımlandığına göre, Bahaeddin Özkişi neden o yıllarda edebiyat muhitlerinde dikkat çekmemişti de vefatından 30 yıl sonra Türk edebiyat ve kültür gündemine taşınmıştı? 1930-1960 arasında tarihî romancılığımız yüksek seviyede ilgiyle karşılanmışken, 1970'lerde bu ilgi peyderpey azalmış, radyo, özellikle de televizyonun hayatımıza girmesiyle bu türün popülerliği kaybolmuştur. İşte Bahaeddin Özkişi'nin asıl talihsizliği de bu döneme denk gelir ve yaşanan bu büyük değişimden etkilenir. Üstelik Türkiye'de cereyan eden iç karışıklık ve yabancı ideolojilerin hâkim kültüre tesiri, bütün dikkati ve enerjiyi bu yöne çevirmiş, edebiyat ve sanat ideolojik bir silah gibi kullanılmaya başlanmıştı. Bahaeddin Özkişi'nin vefatından az önce yazdığı eserlerin tarihî kronolojisine bakıldığı zaman Türkiye'deki mevcut kültür muhitlerinin de baştan başa tarumar olduğu görülecektir. Ancak Özkişi'nin 30 yıl sonra, 2004 yılında keşfedilmesinin o dönemki Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarının Osmanlı-Türk medeniyetiyle yakın temasta olmalarıyla alakalı olduğunu söylemek zor değildir.

Oğuz Atay ve Yusuf Atılgan'dan da etkilenen Bahaeddin Özkişi'nin küçük insanların büyük meselelerini yazması şaşırtıcı gelmemektedir. Seçkin ve zengin çağrışımlar yoluyla tarihî hadiseleri yazabilmesi Ahmet Hamdi Tanpınar'ın tarih perspektifinden aldığı ilhamla ve çocukluk yıllarından itibaren dedesinden dinlediği hikâyelerle açıklanabilir. Romantik bir duyuş ve seziş kabiliyetine sahip Özkişi'nin, serhat boylarında akıncıların kılıç şakırtılarını ve doludizgin atların nal seslerinin birbirine karıştığı film sahnelerini aratmayacak büyüleyici sahneleri sade ve berrak bir dille yazması ona haklı bir şöhret kazandırmıştır. Türkiye'nin siyasi bakımdan kaotik bir döneminde (1960-1975), Osmanlıların serhat boylarında vuku bulan hadiseleri yazan Özkişi,

kuşkusuz büyük düşünebilen tefekkür sahibi bir yazardı. Serhatlarda cereyan eden hadiseleri film sahnelerini aratmayacak titizlikte canlandıran Özkişi'nin asıl maksadı, yeniden imparatorluk kurmak ideali değil, aksine tarih ve medeniyet perspektifi içerisinde "Türk kültürel imparatorluğu"nun yeniden tesisi ve hafızlarda canlandırılmasıydı. Büyük Osmanlı-Türk medeniyetinin adalet, inanç ve din hürriyeti, insan haklarına saygılı elit yönetim anlayışı ile İstanbul merkezli bilim ve kültür hayatının anlaşılması ve yeniden imarı meselesiydi.

Kuşkusuz *Köse Kadı* (1974) ve *Uçtaki Adam* (1975) peyderpey yayımlanmış ve Osmanlı İmparatorluğunun sınırlarında vuku bulan hadiseler, kahramanlıklar, heyecan ve aksiyonu olağanüstü bir tasvirle anlatmıştır. Avrupa'daki Türk ihtişamını o kadar sade bir dille anlatır ki Özkişi, âdeta üç boyutlu bir film seyrettirir okuyucusuna. Nihâl Atsız, meşhur şiirinde ölümün acı zehrini içerek ileriye atılmayı ve dönmemeyi kahramanlık telakki ediyor; *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*'ın büyük davası da bu değil midir? Bahaeddin Özkişi, isimsiz kahramanların macera dolu şaşırtıcı hikâyesini yazarak onları Türk edebî kamuoyunun gündemine sevk etmişti. Bu, onun asıl başarısıdır.

60. yılındaki Ötüken Neşriyat, aynı zamanda Bahaeddin Özkişi'nin *Köse Kadı* ve devamı olan *Uçtaki Adam* romanlarını birleştirip, *Köse Kadı* başlığıyla yeniden yayımlayarak özel baskısıyla bu kitabın da 50. yılını kutluyor. Bu yazıyı, Azerbaycan'da Hazar'ın kıyısında yazdım. Azerbaycanlı kardeşlerimiz, doğum günü kutlamalarında, "Ad günün mübarek," diyorlar ve ben de Ötüken Neşriyat ailesine, "Ad günün mübarek," diyorum. Ötüken Neşriyat'ın Genel Yayın Yönetmeni Göktürk Ömer Bey'e sabrından ve titiz çalışmasından ötürü ayrıca teşekkürü borç biliyorum.

Bakü, 5 Mart 2024

KARAKTERLER

Kont Gall Adam: Başpiskopos ona uzun süre, Kont Salm'ın yeğeni olduğunu söylemiş, Salm'ın kız kardeşi ile bir Alman şövalyesinin ilişkisinden doğmuş gibi göstermişti. Onu evladı gibi büyütüyordu. Kendi geçmişiyle ilgili gerçeği ona yakın hizmetine bakan ve aslında Köse Kadı'nın hizmetindeki Türk casusu Çingene kızı Cizinna söylemiş, gerçeği öğrendikten sonra Kont Gall Adam, yakınlık duyduğu Türklerin istihbarat teşkilatıyla birlikte hareket etmeye ve Köse Kadı'nın tesiri altına girmeye başlamıştı. Kendini hür ve müstakil Macaristan fikrine adayan Kont Gall Adam, Ali Bey'in Yanıkkale baskınıyla İstolni-Belgrad'a götürüldükten sonra orada teyzesi Ayşe tarafından himaye edilmiş ve Türk kanına duyduğu hamiyetle ilk istihbarat bilgisini vererek Gak'ın casus olduğunu dayısı Ali Bey'e söylemişti. Kont Gall Adam, İstolni-Belgrad'da geçirdiği süre içinde hür ve müstakil Macaristan için Türklerle iş birliğinin şart olduğuna inancını iyiden iyiye tahkim etmişti.

Martali Matyas ya da diğer kod isimleriyle el-Hac Gazi, Tury Janos, Rüstem, Tercüman, Kılavuz: Romanda ikili oynayan bir karakter gibi görünse de, Köse Kadı'nın kurduğu Türk istihbaratının en ateşin zekâsı ve en önemli istihbaratçısıydı. Macar beylerinin saraylarının içine, Macar kasabalarında, köylerinde halkın içine ve hatta kiliselerine kendisine bağlı olarak çalışan gerek Türk gerekse Macar casuslar yerleştirmişti. Çünkü onu tepeden tırnağa Köse Kadı yetiştirmişti. Aslında Söğütlü bir Türktü. Gerçek Martali Matyas'ı öldürüp onun yerine geçmişti. Köse Kadı'dan sonra teşkilatın ikinci adamıydı.

Bebek Györgi: Mert, Macaristan için çalışan bir beydi. Budin'i almak için Türklerle tutuştuğu savaşta tuzağa düşüp, esir olarak İstanbul'a götürülmüş ve daha yoldayken, Türklerin paşasının, "Yolculuk sırasında esirleri üzmeyesiniz. Yürümeye takat yetiremeyenler arabalarla götürülecektir. Gıdalarını eksik etmeyesiniz. Rabbimin emri, Hazreti Peygamber'in kavli bu yolda hareket etmemizi gerektirir. İnd-i ilahide mesul duruma düşmeyin ve bu gazanın ismini lekelemeyin. Haydi, Rabbim yardımcınız olsun," (s. 147) şeklindeki emri ve yol boyunca esirlere karşı davranışları hür ve müstakil Macaristan için Türklerle savaşmanın gerekli olmadığını anlamasını sağlamıştı. İstanbul'da esaret günlerinde kendisine iyi davranan Türkleri daha iyi tanımış, haber yolladığı adamlarına, Türk esirlerini salıvermelerini emretmişti. Bebek Györgi'yi Ahmed, yani Tamas yönlendirmiş, onu esirlikten kurtarmak için Martali Matyas İstanbul'a gelmişti. Bütün bu işler, Türk istihbaratının casusluk ve karşı casusluk faaliyetlerinin en önemlileri arasındaydı.

Deli Gak veya Yüzbaşı Gak: Deli rolüyle Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun İstolni-Belgrad'daki casusu olmakla beraber Köse Kadı ve Ali Bey tarafından casusluğu biliniyor ve kendisine verilen yanlış bilgilerle karşı casuslukta kullanılıyordu.

Ahmed, yani Kahori, Ivan, yani Falfi Tamas: Aslında Türk istihbaratıyla birlikte çalışan bir Macar milliyetçisiydi. Türklerle beraber olmanın Macaristan'ın istiklali için şart olduğuna inanmıştı.

Şeyh Necmeddin Efendi: Nakşibendi olan Necmeddin Efendi, geniş hoşgörüsüyle Müslümanlarla Hristiyanlar arasında yapıcı rol oynamış, Köse Kadı'yla birbirlerine tasavvufun manevi, derin ve kuvvetli bağıyla bağlanmışlardı. Kızı Şeyma, Ali Bey'le evlenmiş, bu evlilikten doğan Ahmed de henüz delikanlılık çağında yine aynı teşkilatın mensubu olmuştu.

Murat, Macarca adıyla Marat: Tahir Paşa'nın oğluydu. Babası Server Paşa'nın konaklarını basmasıyla baskından kurtulan tek aile ferdi olarak dağa çıkarak eşkıya olmuştu. Server Paşa'dan intikamını aldığında zindana düşmüştü. Köse Kadı kendisi de bir mahkûm gibi zindana girerek zindanda aylar boyunca Murat'ı rahleitedrisinden geçirmiş, devlete ve kendi teşkilatına kazandırmıştı. Bir başka idam mahkûmunu Murat ismiyle idam ettirip öldü gösterdikten sonra onu çok iyi bir istihbaratçı olarak yetiştirmişti ve Murat'ı İstolni-Belgrad'a yollayarak Balkanlarda Marat ismiyle faaliyet göstermesini sağlamıştı.

Meho Sarayliya, yani Mehmet Çelebi: İstanbul'da esnaf çocuğu olarak yetişmişti. Saraydan çırağ edilen ve kendini ilahi aşka adayan bir cariyeye tutulmuş ama karşılık görememişti. Köse Kadı sayesinde tasavvuf ve yüksek ideallere inandı ve Türk istihbaratının Saraybosna'da USKOK içine soktuğu önemli bir elemanı oldu.

Molnar Yanoş: Teti Istvan adıyla Türk istihbaratının önemli Macar elemanı olarak çok büyük işler başardı.

Düşes Gabrielle D'estrêes: Aslında Macaristan'da fahişeydi. Avusturya idarecileri tarafından Viyana'ya götürülüp, İspanyol asıllı düşes kimliğiyle yetiştirilerek tekrar Kont Gall Adam'ın bulunduğu Komaran'a gönderilmişti. Gall'a yakın durarak Avusturya için bilgi toplayacaktı. Gall'la evlendi. Onun bu hesabını tecrübeli Marat (Murat) bozdu ve adamı Hıdır'a onu baskında öldürttü. Düşes Gabrielle D'estrêes'e Marat (Murat Bey) da ilgisiz kalmamış ve gönlü kaymıştı. Marat, ona karşı Kont Gall Adam'ın ilgisini de fark ediyordu ve böylece bir iç hesaplaşmaya girdi. Bir taraftan içi yanıyor diğer taraftan üstlendiği büyük vazifeler ve idealleri arasında kalıyordu. Düşes Gabrielle D'estrêes ve Kont Gall Adam, Marat'ın evine gelip nişanlandıklarını bildirdiklerinde onları güzel temennilerle ağırlayıp uğurladıktan sonra aygırına atlayıp çılgın bir koşuyla ovaya atıldı. "Kulaklarında uğuldayan rüzgâr, içinde yanan ateşi söndüreceğine çoğaltıyor gibiydi. Marat Bey delirmişti. Kendine, konta, dünyaya, düşese, Köse Kadı'ya, yaman bahtına en ağır

sözlerle küfrediyordu" (s. 369). Yüksek idealler ve kutsal vazifeler aşka ve şehvete bir gaflet anında yenik düşüyordu, insan olmanın en tabii neticesiydi bu.

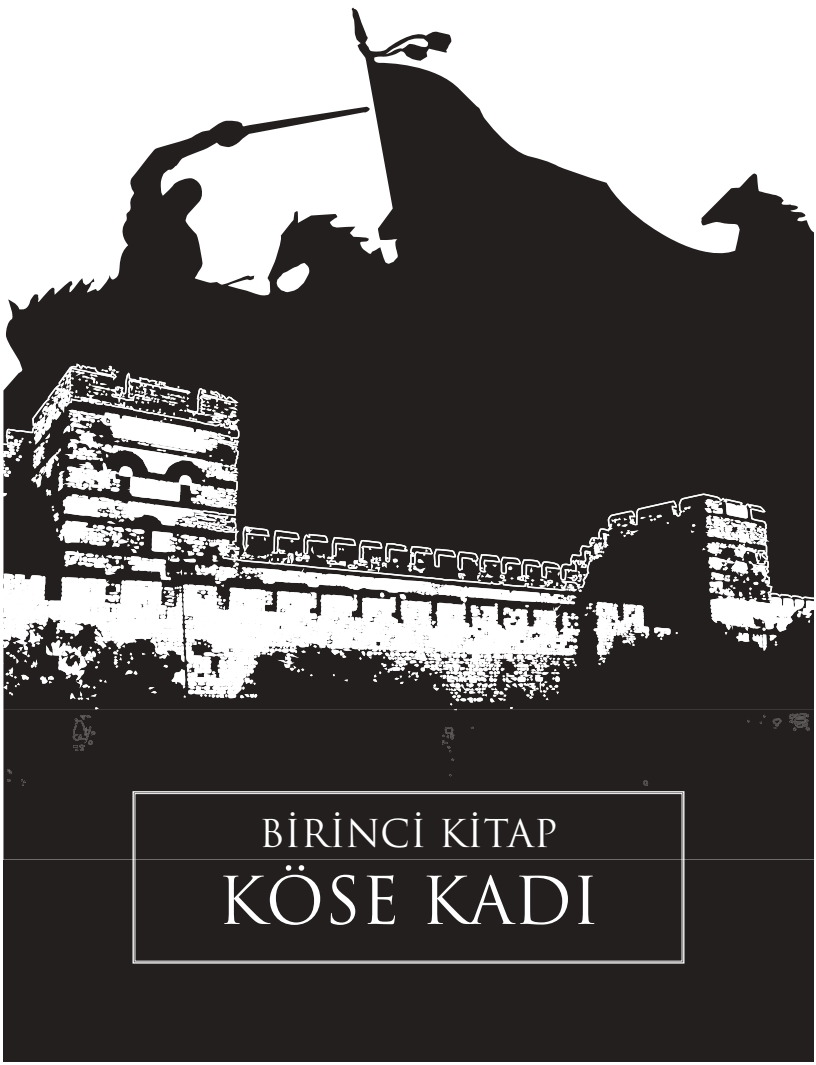

BİRİNCİ KİTAP

KÖSE KADI

O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış;
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış.
.....
Zembereğini kuran
Onlarmış bu dünyanın...
Onlar ki kurt doğuran
Obaların kanındanmış.

Yağmur, üç gündür devam ediyor, bir türlü dinmek bilmiyordu. Su birikintileri, çok zaman atların yarı belini aşıyor; binicilere temizlenmek fırsatını vermeden tekrar tekrar çamura buluyordu.

Kuvvetli bir şimşek ışığıyla atlar bir an irkilerek duraladılar. Kılavuz bunu fırsat bilip genç beye yanaştı:

"Asilzadem," dedi, "bugün tam on yedinci gündür yoldayız."

Konuşmasına kısa bir süre ara verdi. Genç beyin ilgisini bekliyor gibiydi. Sonra, "İleride," dedi, "bir Morlak köyü var, hele bir dinlensek beyim. Şarabı âlâ Türk bağı şarabı, domuzu semiz, avradı oynaktır."

İki husar hemen arkalarında durmuş, yüzlerinde en kaba çizgilerle çizilmiş sakin bir ifade, konuşmanın sonunu bekliyorlardı.

Mağrur genç, kılavuza önem vermeden şöyle bir baktı.

"Babama ne deriz?" diye cevap verdi, "sormaz mı bize, Beç-Yanık arasını katetmek için bu kadar günü nasıl harcadığımızı..."

Sustu kılavuz. Genç beyinin saray yumuşaklığına sahip olduğunu, bir süre sonra ileri sürdüğü teklifi, kendi kararıymışçasına bildireceğini, köyde kalmayı emredeceğini biliyordu.

Yol boyunca aç kalmamışlardı doğrusu. Gerek Türk gerekse Macarlar tarafından saygıyla karşılanmışlar, kılavuz ve husarlar yemiş ve içmişler, cömert ev sahiplerinin hediyelerini torbalarına aktarmışlardı.

Atlar o derece yorulmuştu ki ufacık bir dizgin kıpırtısını dur emri olarak kabul ediyor ve bu fırsatı hemen değerlendiriyorlardı. Onlar da yorgun, bitkin ve bıkkındılar.

Önlerinden birden havalanan bir karatavuk sürüsüyle irkildiler. Akşam, su birikintilerini pembeye boyamıştı sanki. Göz alabildiğine uzanan ıslak ova, yüzeyindeki madenî pırıltıların ardında, sanki pek çok tehlikeyi gizliyor gibiydi.

Gall Adam, yorgun bakışlarını ağır ağır kılavuza çevirdi.

"Buralarda bir köy olmalı," dedi, "gecelesek iyi olacak."

İçten gülümsedi kılavuz. "Bilmez hâlbuki buraları," dedi kendi kendine. Ama o Çingene-Sırp karışımı kaypaklığıyla, "Pek iyi düşündün beyimiz," diye yılıştı.

Han, köyün meydanındaydı. İnce keçi derisi gerilmiş pencerelerinden yağ kandillerinin titrek ışığı aksediyordu. Bu zayıf aydınlık, havayı sanki ılıtıyordu.

Bey, at üstünde beklerken husar kapıyı tekmeledi. Neden sonra içeriden korkulu ve titrek bir ses, "Kimsiniz?" diye sordu.

Husar genzinden gelen kuzey köylüsü lehçesiyle, "Aç!.." diye bağırdı, "bekletme kont efendimizi..."

Onlara çok uzun gelen bir süre düşündü hancı. Ancak üçüncü tekmenin binayı sarsmasından sonra kapı açıldı.

Genç adam attan zorla inebildi. Ayakları yürümesini güçleştirecek kadar uyuşmuştu. İçeri girdi. Handakileri önemsemediğini belirten bir biçimde, hafifçe gerindi.

Ocakta çam kütükleri çıtırtıyla yanıyordu. Oda, reçine, şarap, kızarmış et ve rutubet kokuyordu. Kaba saba yontulmuş masaların çevresinde, yüzleri zorla seçilen birkaç kişi oturuyordu. Sıcak, yeni gelenleri öyle samimi kucakladı ki

beyin asık çehresinde memnunluğun izleri belirdi. Kontun kendisine yer gösterilmesini beklediğini hisseden kılavuz, onun kulağına eğildi ve Almanca fısıltı hâlinde, "Burası tabi köydür, efendimiz," dedi, "Türklerle beraber olmaktan kâfirleşmiş halk, size pek önem vermezlerse alınmayın. Sonra, ola ki Müslüman zındıklar hakkında ileri geri konuşursunuz. Aman ha, uçlarda havadaki kuş bile haber iletir efendimiz."

Bey, "Mızırdanıp durma kulağımın dibinde," diye aksilendi, "Kont Sal'ın yeğeni ve başpiskopos hazretlerinin oğlu olduğumu duyarlarsa, kaçacak delik ararlar."

Sonra hancıya bakmaksızın, "Galko," diye seslendi husara, "söyle, kaz kızartsınlar ve şarap hazırlasınlar."

Genç asilzadenin sesi çevrede bulunanları aşağılarcasına yüksekti. Ne kapıdan girerken Tanrı selamı vermiş ne de iyi akşamlar dileğinde bulunmuştu.

Gözleri loş aydınlığa alıştıkça oturanları teker teker seçer oldular. Hemen yanlarındaki masada iki tacir, bilmedikleri bir lisanla hararetli bir konuşmaya dalmışlardı. Duvarın dibinde iki kişi, peyke iskemle arası bir oturağa yan yana oturmuşlar, alçak sesle konuşuyorlar ve gelenlere aldırış etmez görünüyorlardı. Sol taraftaki ranzalardan alçaklı yüksekli horultular geliyordu. Onlar çevreyi sessizce gözlerlerken bir yanaşma, elinde şarap testisi ve iri toprak kupalarla göründü. Adamın kulakları, burnu kesilmiş, dişleri sökülmüş, yanak etleri lime lime yarılmıştı. İnsan-hayvan arası korkunç bir görünüşü vardı. Genç beyin hafifçe irkildiğini gören kılavuz, bıyık altından güldü. Yaklaşmakta olan adamı göstererek, "Talihli bir Türk esiri bu efendimiz," diye fısıldadı.

Beyin iğrenmekten kırışmıştı yüzü. Hayretle, "Bu mu talihli," dedi.

"Tabii," diye cevap verdi kılavuz, "Török kapitanının elinden fidye vermeden kurtuldu çünkü."

Genç kontun ilgisini çektiği için memnun, olayı şöyle anlattı:

"Kapitan beyimiz, fidye toplaması için bunun eline dilenme kâğıdı ve üç aylık ruhsat verdi. İki Türk esirini de kefil tuttu kalede. Bin forint fidye kesilmişti buna. Ayağındaki koladoların verdiği zorluğa rağmen Belgrad ve civarını dolaştı. Bütün çabaları boşa çıktı. Toplayamadı parayı, döndü geldi. Bunun ve buna kefil olan diğer Türklerin kulaklarını kestirdi yüzbaşı. Sonra parayı bulup getirmesi için yeniden gönderdi. Türkler, bunun kurtulmasına karşılık üç Macar esiri teklif ettikleri hâlde yanaşmadı bu pazarlığa kapitan. Esir de bulabildiği beş yüz forintle, günü bittiği için geri geldi. Kızan yüzbaşı, esirin kulaklarını, burnunu kestirdi. Dişlerini ve tırnaklarını söktürdü, sonra öldü diye bataklığa attırdı.

Bunları anlatırken zalim, küçücük yeşil gözlerinin derinliklerinde belirli bir haz vardı kılavuzun. Sözüne, "Hancı kurtardı bu adamı," diye devam etti, "ta o zamandan beri handa karın tokluğuna hizmet eder. Bir köpek gibi de sadıktır hancıya. Ağır çalışmasından fırsat buldukça ben diyeyim beş, sen de on defa her gün elini yüzünü yıkar."

Asil kont, "Yıkar mı!.." diye irkildi.

Kılavuz, beyin hayretinden duyduğu derin memnunlukla, "Elbet," dedi, "Müslüman kâfirinin hepsi böyle davranır. Bunlar her gün birkaç kere ellerini yüzlerini yıkarlar."

Genç adam içten bir kahkaha ile sarsıldı.

"Yıkarlar mı? Neden ama?" dedi.

Kılavuz çok şeyler bilen bir adam edasıyla, "Çünkü," diye cevap verdi, "bunların sapık inançlarında yıkanmak vardır. Her Müslüman günde beş vakit elini, ayağını, yüzünü yıkar. Onların günah çıkartan papazları yoktur. Herhâlde Tanrı katında böylece temizlendiklerine inanıyorlar. Hafta geçmez ki vücutlarını da yıkamamış olsunlar."

Bir müddet düşünceli görünen kont, neden sonra, "Gerçekten kâfir bunlar," dedi, "babam başpiskopos haz-

retlerinin vücuduna yalnız vaftiz suyu değmiştir. Öylesine Hristos'un emirlerine bağlıdır."

Kılavuz, saygısını belirtmek için haç çıkardı.

Kont Gall Adam, biraz iğrenerek, biraz hayretle ve biraz da korkuyla esiri süzüyordu. Yüzünde eskiden kalmış yegâne yer gözleriydi. Onlarda pek çok mana yan yana görülüyordu. Alay vardı, küstahlık vardı, parlaklık vardı ve en önemlisi, beye, değersiz, güçsüz ve küçük olduğunu söyleyen bir ifade vardı. Yüzdeki yarıklar boyundaki kolado izleriyle birleşiyor ve esirin gömleği içinde kayboluyordu. Bu, bütün ağır işkencelere rağmen eğilmemiş Türkte, asabını bozan bir şey vardı Gall Adam'ın.

İçinde büyüyen tiksintiyle, Macarca, "Defol!.." diye bağırdı uşağa, "yeter pis yüzünü gördüğüm!"

Esir, söylenenleri anlamamış gibiydi. Duymuyordu sanki. Karşılarında dikilmeye devam ediyor, siyah gözlerinde alaylı pırıltılar yanıp sönüyordu.

Duvar dibinde oturan iki adam, bakışlarını ağırca konta çevirdiler. Hava tuhaf bir şekilde elektriklenivermiş gibiydi. Kılavuz büyük bir tehlikeyi haber verircesine yalvararak, "Dikkat!.." dedi, "aman beyim, kurbanın olayım dikkat ediniz. Tabi köyde olduğumuzu unuttuğunuz besbelli."

Sonra yüksek sesle ve Türkçe, "Tamam İbrahim, git artık," dedi.

Bu arada esirle kılavuz bir an şimşek hızıyla bakıştılar. Sanki çok süratli bir dille bir şeyler konuştular. Adam, ağır ağır geri döndü ve uzun yıllar bukağı taşımış adamlarda görüldüğü gibi, aksayarak uzaklaştı.

O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış;
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış.
(…)
Zembereğini kuran
Onlarmış bu dünyanın…
Onlar ki kurt doğuran
Obaların kanındanmış.*

KÖSE KADI VE *UÇTAKİ ADAM* ÜZERİNE BİR SON SÖZ

Adnan İslamoğulları

Köse Kadı ve *Uçtaki Adam* romanlarını okuduğum lise yıllarımın başlarındaki delikanlılık eyyamının üzerinden geçen neredeyse yarım asır sonra yazmaya başladığım *Kuyu* isimli romanımın *Köse Kadı*'daki Gak karakteriyle başlayacağını ve *Kuyu*'nun devamı *Külhan*'ın ise yine Gak ile biteceğini o zamanlar bilemezdim tabii.

Kuyu'nun ana karakteri Yusuf Sancaktar, üniversite tahsiline başlamak üzere çıktığı otobüs yolculuğunda romanı okurken Gak'ın eskizini çizmiş, uykuya yenilmeden evvel romanın arasına koyduğu eskizi bulamamıştı yolculuğun sonunda. Tam otuz yıl sonra Gak'ın eskizi kendisine geri getirildiğinde, "Biliyor musun Gak, seni bana kimin getireceğini hep biliyordum," demişti Yusuf Sancaktar.

* Ârif Nihat Asya, "Destan", *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*'dan.

Adnan İslamoğulları, *Kuyu*, s. 20.

Kuyu ve *Külhan*'ı yazdıktan sonra fark etmiştim *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*'ın aradan geçen uzun yıllara rağmen zihnimin en kuytu çekmecelerinde nasıl saklı kaldığını. Nitekim, Ergun Taşçı-Tanıl Bora'nın *Kuyu* ile alakalı *Birikim* dergisinde 2020 Aralık ayında yazdıkları "Adnan İslamoğulları'nın *Kuyu* romanı vesilesiyle: 'Türk dinli' ve 'fenâfiddevle'" başlıklı yazıları da *Kuyu*'nun *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* romanlarına bağlantısını işaret etmiştir:

> Bu romanın "davasını" veya davalarını, ülkücü ve milliyetçi edebiyatta yaklaşık 50 yıl önce yazılmış ve kendince etkili olmuş iki çift romanla mukayese ederek okumaya çalışacağız: Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun 1971'de ve 1972'de yayımlanan *Kilit* ve *Anahtar* romanları ile Bahaeddin Özkişi'nin 1974'te çıkan *Köse Kadı*'sı ve 1975'te çıkan *Uçtaki Adam*'ı. Zira dava, dünya görüşü, aynıdır. Farkları da göreceğiz.

Köklerini yüzyıllarca Rumeli topraklarının derinlerine salmış ailemin de etkisi vardı bunda, çünkü *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* da Rumeli'ni Türk'e vatan kılan Osmanlı fetihlerinin romanlarıydı. Hülasa, aile büyüklerimizin göç sonrası, "Orası memleket, burası vatan," deyişleri hep aklımdayken, *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* o yaşlarda benim için bir memleket romanına da dönüşmüştü farkında olmadan.

❖❖❖

Işık bir kez yükselmişti Doğu'dan. Tefekkürün, zühdün, şefkatin, feragatin, ruhun, cesaretin vatanı Doğu'dan. Ve bu ışığın seyahati, binlerce yıl sürecek, son huzmelerini Viyana önlerinde bırakıp, gökyüzünün esrarlı karanlığına/karalığına karışarak kaybolacaktı.

Sayıları kum tanesi kadar çok düşmanları vardı. Uzun zaman savaştılar onlarla. Gâh galebe çaldılar, gâh akıllarının pek ermediği zamanın siyasi komplolarına, ateşin Çinli dilberlere mağlup oldular.

Gün geldi, rivayet odur ki, bir dağın içine, Ergenekon'a sığınmak zorunda kaldılar. Yılmadılar, dağları erittiler. Börteçine adlı bir boz-

kurt önderliğinde yeniden ve yeni baştan başladılar illerini, törelerini yaymaya.

"Üstte gök çökmedikçe, altta yer delinmedikçe illerini ve törelerini" bozmadılar. Kırk yiğitlerdi, kırkların başındaki Kür Şad ve kırk yiğit Çin sarayına baskın verdiler. Canlarını soylarının devamına armağan ettiler, canlarını soylarının en değerli hazinesine, hürriyetlerine bağışladılar. Canları demek soylarının devamı demekti ve dahi onlar Kızılelma yolunda diken ayıklayanlardı ve bu yolda kaçınılmaz olan kanlarının akması idi, onlar kanlarını da verdiler; asırlar boyunca vereceklerdi de...

Düşmanlarının öldürücü darbeleri, çoğun sırtlarında yer buldu onların. İlk hamle sıralarını düşmanlarına verdiler hep. Mertçe dövüştüler, mertçe savaştılar. Ölüm vuruşlarını düşmanlarının sırtlarına yapmadılar. Kelle aldılar, kelle verdiler, "kıtaları ipek bir kumaş gibi kestiler yüzyıllarca."

Onlar, Oğuz Ata'nın çocuklarıydı, atlarının altun nallarından dökülen tozlarla boyadılar Tanrı Dağlarının tepesinden gördükleri coğrafyayı. Kendilerinden binlerce yıl sonra, tarihin balistik incelemesinde ortaya çıkacaktı ki, Avrupa'nın içlerinde, Viyana önlerinde görülen nal izleriyle, Tanrı Dağları önlerindeki izler birbirinin aynı idi. Ve o izlerin yönü hep Batı'ya, hep Batı'ya idi. Güneş onların arkasından doğdu daima ve onların yolunu ışıtıp, onlara yön tayin etti. Vatan mefhumunu topraktan aldılar, bayrağa ve imana bağladılar. Tüm millî kinlere gönüllerini kapatarak, her inanca hürmetkâr kaldılar, her inancı hürmetkâr kıldılar. Maddeyi buharlaştırdılar onlar ve alan değil veren oldular, yıkan değil, imar eden oldular. Onlar "el-medinetü'l-fazıla" idrakıyla her biri ayrı bir masal gibi şehirler inşa ettiler.

İnşa ettikleri şehirlerde, cami, medrese, kamu binaları ve hayra yönelik binalarda taş, meskenlerin yapımında ise ebediyet karşısında faniliği temsilen ahşap ve kireç gibi dayanıksız malzemeleri tercih ettiler. Taş ev yaptıranları her daim ayıplayıp, "şeddadi" diye nitelendirdiler. Onlar Selimiye'yi yükseltip yüceltmek için çevresindeki evlerin pencerelerini küçülttüler. Bu dünyadaki hayatlarının muvakkat olduğunun şuuruyla meskene değil, mabede yücelik kazandırdılar.

Tarihe akan, tarihe şahitlik eden ırmakların kıyılarında gezindiler soylu atlarıyla. Avrupa Mozart'ı dinliyordu, Mozart ise Türk akıncılarının nal seslerini notaya dönüştürüp *Türk Marşı*'nı besteliyordu. Arda Nehri'ne Helime ile Recep'i, Tuna Nehri'ne Aliş ile Zeynep'i verdiler ve Vardar'ın, Drina'nın, nazlı Tuna'nın üzerine köprüler kurdular gerdanlık niyetine. O nehirlerin üzerine salıncaklar gibi sallanan kayıklar saldılar.

Tanrı Dağlarından Edirne'ye, Üsküp'e, Kosova'ya ve Macaristan'a, nihayetinde Viyana'ya kadar devam eden bir mefkûreydi bu: Türkün cihan hâkimiyeti mefkûresi.

Türkün yaklaştıkça uzaklaşan Kızılelması'ydı bu gidiş, bu meydanımerdan.

Zaman geldi Martali Matyas oldular, aykırı bahçelerde kutlu çiçekler olarak kök saldılar. Rumeli denen gülistanda kokularını saçtılar dört yüzyıl. Sesleri rüzgârları kıran o atlılar, atlarının yelelerini bayrak yaptılar, açık vadilere ayaklarını vurdular. Zaman geldi, demirci ustasının elinde dövülen kılıç gibi yıllarca pişirilerek on altıncı asır Hristiyanlığının sakatlanmış ruhuna neşter vurup Şeyh Necmeddin Efendi oldular, Kara Ali Bey oldular, Tamas oldular, Marat oldular. Davaları sırlı idi, üç kişiden öte bilinmez idi. Bilinmediler, sırroldular, sırlara, üçlere, yedilere, kırklara karıştılar.

Her biri ayrı birer insan haddehanesi olan tekkeler kurdular ve o tekkelerde kurt ile kuzuyu beraber yaydılar. Gülden terazilerde gül tarttılar. Suyun üstüne yazı yazdılar. "Sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat" oldular. "Biz her şeyi sudan diri kıldık," ayetiyle tezyin ettikleri çeşmelerle müzeyyen kıldılar şehirlerini. "Sabredenlere müjdele," ayetinden işaret aldılar; zamanı ve sükûneti sabır ile tasarruf ettiler, ibnü'l-vakt olmanın sırrına agâh oldular.

Onlar hiç arkalarına bakmadılar, yorulana kızmadılar. Ne gidene yas tuttular ne kalana sevindiler. Hem tahammül hem de sefer etmeyi Oğuz atalarından öğrenmişlerdi, onlar da öyle yaptılar. Hem tahammül ettiler hem sefer. *O akınlara gidenlerin, o akınlardan gelenlerin* ve her gelişlerinde zafer getirenlerin atlarının nal izlerinde geriye dönük bir tek iz bile bulamadı tarihçiler.

Ta ki, tarihin geriye doğru ve tersine seyretmeye başlayacağı Viyana önlerindeki bozguna kadar...

Bahaeddin Özkişi'nin *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* romanlarında artık Türklerin Kızılelmasının adı ilayikelimetullah için nizamıâlem idi ve İstolni-Belgrad Kalesi komutanı Ali Bey'in sözleriyle ifadesini buluyordu *Köse Kadı*'da:

> Çünkü Müslüman ayakta kaldığı, nefes aldığı her an inancını yaymak ve bu yolda cihatla emrolunmuştur. İslam'da, Allah'a Rabbü'l-Müslimîn değil, Rabbü'l-Âlemîn denir. Mademki Allah bütün insanların Rabbi'dir, o hâlde bize düşen vazife onun gerçek nurunu şu veya bu millet demeden yaymaktır… (s. 80)

Köse Kadı ve etrafında teşkilatlanan tüm kahramanlar da devlet-i ebed müddet uğruna fenafiddevle idi. Can atıyorlardı devleti yaşatmak için ve fisebilillah can veriyorlardı. Türk sultanının Batılı bir krala söylediği "Senin askerinin yaşamak arzusundan çok, benim askerimin ölmek arzusu vardır," sözleri, devlet-i ebed müddetin ve *fenafiddevle*nin en sarih izahı olarak düşüyordu *Köse Kadı* romanına.

Devlet demek sır demekti ve Köse Kadı büyük sırrın bizzat kendisiydi aslında. Uzun zaman esir olarak yaşamıştı Yanıkkale'de. Başpiskopos bu büyük sırrı bilmese de Köse Kadı'nın önemi hakkında kuvvetli hisleri vardı ve kalede tek pranga ile serbestçe dolaşmasına izin veriyor, zaman zaman Kadı ile satranç oynayıp sohbet ediyordu. Köse Kadı, bir yandan kendi büyük sırrını korurken diğer yandan esir olarak tutulduğu Yanıkkale'deki hücresinden istihbarat faaliyetlerine devam ediyor, güvercinler ve kaledeki Çingene kızı Cizinna vasıtasıyla dışarıyla irtibatlarını kuruyordu.

Köse Kadı'nın istihbarat kadrosu, Osmanlının Balkanlarda dört yüzyıl süren hâkimiyetinin sağlam temellerinin ne kadar ve ne denli derinlere kök saldığının da izahıydı aslında.

Osmanlı Devleti'nin istihbarat ağı Fatih Sultan Mehmet Han devrinde İtalya, Fransa, İspanya, İngiltere, Avusturya ve Rusya'ya kadar yayılmıştı.

Köse Kadı ve onun büyük bir titizlikle seçip yetiştirdiği kadroları, Ali Bey, Kont Gall Adam, Martali Matyas ya da diğer kod isimleriyle el-Hac Gazi, Tury Janos, Rüstem, Tercüman, Kılavuz, Bebek Györgi, Deli Gak veya Yüzbaşı Gak, Ahmet, yani Kahori, Ivan, Falfi Tamas, Murat, Macarca adıyla Marat, Meho Sarayliya yani Mehmet Çelebi, Molnar Yanoş Osmanlının askerî başarısının Balkanlardaki en büyük dinamiğiydi. Sefer başlayana kadar bu teşkilat gerekli tüm bilgileri topluyor ve gerekli tüm hazırlıkları yapıyordu. Teşkilatın asıl vazifesi barış zamanlarındaydı ve bu zamanlarda en büyük vazifeyi tekkeler ifa ediyordu. Tekkeleri yönetenler de Köse Kadı ile Necmeddin Efendi idi. Tekkeler, on altıncı asır Hristiyanlığının en karanlık devirlerinde Kilisenin zulmüyle Türk arasında kalan halkın tercihini Türkten yana kullanmasını, Türke sığınmasını sağlıyordu. Tekkeler, Kanuni'den asırlar evvel Rumeli'ne gelip yerleşen Ahiler, Gönüllüler, Eralpler, Gaziyanlardan oluşuyordu. Türk ordusunun fetih için çıktığı hiçbir yol yoktu ki oraya daha evvel bu tekkelerden bir veya birkaç tanesi kurulu olmamış olsundu. Ordu, Balkanlara her sefere çıktığında ve her geçtiği yolda bu tekkelerden göçüp giden erenlerin maneviyatından beslenirdi. Yorulmak nedir bilmezler, şikâyet nedir bilmezlerdi. Bildikleri şey sabırdı, seferdi. Hem sefer hem tahammüldü. Onlar bir kılıç dövmeye başlamışlardı. Vazifeleri o kılıcı dövdükleri ocağı söndürmemek ve ateşi her dem taze, her dem harlı tutmaktı.

Osmanlının Macaristan'a ve Macar halkına karşı beslediği sevgi, bir kardeşlik hissi ve bir uhuvvet rabıtasıydı. Bunu Köse Kadı'nın Ali Bey'e söylediği şu sözlerle aktarmıştı Bahaeddin Özkişi:

> Bugünkü Macar'ın ahfadı, Rusya üzerinden bu ovaya inen bir Türk boyu idi. Burada yerleştiler ve devlet kurdular. Yasa-

ları, yasalarımız gibi açık, sarih ve güven vericiydi. Sonraları, papazlar, bu saf millete nüfuz ettiler. (s. 151)

(…)

Bütün bunları, sana niçin söyledim, bilir misin oğlum? Eğer Macaristan'a yeniden hürriyet verebilirsek, bu millet belki ilk hâline gelecek ve milletim onun şahsında sözüne güvenilir bir komşu kazanacaktır. Bu en büyük ihtiyaçlarımızdan biridir. (s. 152)

(…)

Martali Matyas bu putu kıracak, Macarların İbrahimi olacaktır. Belki hayal kuruyorum oğlum, bu söylediklerim belki mümkün olacak, belki olmayacak. Ama eğer başaramazsak bu beni çok üzer. (s. 152)

(…)

Bu milleti seviyorum Ali Bey oğlum. Ve kurtulmalarını istiyorum. (s. 152)

Hür ve müstakil Macaristan fikri, Köse Kadı'nın Osmanlı'ya uçlarda güvenilir bir kardeş devlet yaratma fikriydi. Bu fikir etrafında teşkilatın halk içindeki faaliyetleri ve Kont Gall Adam etrafında oluşturdukları kuvvet de yine aynı fikre hizmet ediyordu. Kutsal kitaplarda örnekleri bulunsa da istihbarat ve istihbarat operasyonlarıyla ilgili tarihin en eski, bütünlük arz eden ve güvenilir kaynağı Ürdün, Lübnan, Suriye ve İsrail'in Levant bölgesinde yer alan Kenan ili olarak bildiğimiz bölgede milattan önce dördüncü yüzyıldaki kil tabletler üzerine yazılmış ve vasalları tarafından firavuna ulaştırılan *Amarna Mektupları,* yani istihbarat raporlarıydı. Eski Yunandan Roma'ya, Hindistan'dan Çin'e tarihin her döneminde savaşın ve devleti ayakta tutmanın en önemi dinamiğiydi istihbarat. Osmanlıda da devletin en güçlü unsurlarından biriydi. Avrupa krallarının, kalelerinin, kiliselerinin kalbine kadar giren, özellikle Balkanlarda halkın içinde yaşayan bir istihbarat teşkilatının sahibiydi.

Bu teşkilatın beyni, aklı, kalbi, ruhu, terbiyesi olan Köse Kadı, bir akşam yemeği için Rahip Milko ve Necmeddin Efendi'yle birlikte Ali Bey'i bekledikleri sırada Ali Bey'in odaya girmesiyle birlikte verdiği "Sultanımız, Efendimiz sizlere ömür," haberinin ardından Köse Kadı'nın ağzından "Vah Sultanım! Vah biraderim!" diye inilti hâlinde dökülen kelimeler çocukluğundan beri koruduğu sırrını da ifşa ediyordu. Bir gece önce Rahip Milko ile aynı rüyayı görmüşlerdi: O rüya Köse Kadı'ya Kâbe'nin yolunu işaret ediyordu. Ali Bey'in itirazlarına, "Burası serhat boyu oğul. Yiğit buraya, ne yarenliğe ne gönül eğlemeye gelir. Ben ölürüm, sen ölürsün, bir başkası gelir ve böylece devran hükmünü icra eder. Gerek rahip efendinin gerek bizim rüyamız gösterdi ki emir, sultanların sultanındandır. Kul kulluğunu bilmeli Ali Bey oğlum. Gel denirse gitmemek hürmete sığmaz," (s. 259) demiş ve gecenin bir vakti yola revan olmuştu...

Bahaeddin Özkişi'nin ilk baskısı 1974 yılında çıkan *Köse Kadı* ve hemen ardından *Uçtaki Adam* romanları kadar, Atsız'ın *Bozkurtlar*ı haricinde zamanın milliyetçi gençliğini etkileyen bir roman daha yoktur.

Bu yıl ellinci yılına varan baskılarıyla hâlen okunan romanlar olması ve tekrar tekrar basılıyor olması Türk gençliği adına, Türk milleti adına ve Türk devletinin geleceği adına ümitvar olmamız için bir sebeptir. *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*'ın muhtevasındaki ruhun bugünün genç okuyucularının içinde yaşıyor olması da ayrıca ümitvar olmamız için bir sebeptir. *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* nihayetinde bir tarihî romandır ve kurgudur. Fakat Bahaeddin Özkişi'nin kılı kırk yaran dikkati, sağlam ailevi temellere oturan terbiyesi, tasavvuf kültürü ve millîliği *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*'ı Türk cihan hâkimiyeti mefkûresinin en veciz ve edebî eserlerinden biri kılmıştır. Türkün fetih ruhunu, bugün kadim misyonundan fersah fersah uzaklaşan insanlığın hizmetindeki tekke kültür ve terbiyesini bugün de Türk gençliğinin millî hafızasına emanet etmektedir.

Ellinci yılında *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*'a bir son söz yazmak ve bu yazının bir özel baskının içinde terekemin arasından çıkacak olması bu satırların yazarı için bir onurdur. Bu sebeple Ötüken Neşriyat Genel Müdürü Ertuğrul Alpay'a ve Genel Yayın Müdürü Göktürk Ömer Çakır'a hususen teşekkür ediyorum. Umarım bizler bu dünyadaki vaktimizi tamamladıktan sonra, yüzüncü yıl baskılarına da ulaşır *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam*. Ve yine umarım ki Türk cihan hâkimiyeti mefkûresi sonsuza kadar yaşar...